

Υπόθεση C-297/19

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

11 Απριλίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

26 Φεβρουαρίου 2019

Προσφεύγουσα:

Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein
e. V.

Καθής:

Kreis Nordfriesland

Αντίγραφο

Bundesverwaltungsgericht

ΔΙΑΤΑΞΗ

[παραλειπόμενα] δημοσιευθείσα στις 26 Φεβρουαρίου 2019 [παραλειπόμενα]

Στη διοικητική διαφορά μεταξύ

Naturschutzbund Deutschland
– Landesverband Schleswig-Holstein e. V. –,
[παραλειπόμενα] Neumünster,

Προσφεύγουσα, εκκαλούσα, αναιρεσίβλητη και αναιρεσείουσα στο πλαίσιο
αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως,

– [παραλειπόμενα] [πρωτ. σελ. 2]

κ α τ ά

περιφέρειας Nordfriesland,
[παραλειπόμενα]

Καθής, εφεσίβλητη, αναιρεσεύουσα και αναιρεσίβλητη στο πλαίσιο αντίθετης
αιτήσεως αναιρέσεως,

[παραλειπόμενα]

Προσεπικληθείσα:
Deich- und Hauptzielverband Eiderstedt,
οργανισμός δημοσίου δικαίου,
[παραλειπόμενα]

Αναιρεσεύουσα και αναιρεσίβλητη στο πλαίσιο αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως,

[παραλειπόμενα] παρισταμένου του:

Εκπροσώπου του ομοσπονδιακού συμφέροντος
ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht,
[παραλειπόμενα]

Το έβδομο τμήμα του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού
Δικαστηρίου, Γερμανία),

[παραλειπόμενα]

Αποφάσισε στις 26 Φεβρουαρίου 2019: **[πρωτ. σελ. 3]**

Η διαδικασία ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht αναστέλλεται.

Υποβάλλεται αίτηση προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την
έκδοση προδικαστικής απόφασεως, κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, επί των
ακόλουθων ερωτημάτων:

1. α) Περιλαμβάνει ο ορισμός της «διαχείρισης», κατά την έννοια του
παραρτήματος Ι, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας
2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης
Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την
πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας, δραστηριότητες
οι οποίες συνδέονται αναπόσπαστα με μια άμεση χρήση του εδάφους για
γεωργικούς σκοπούς;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Υπό ποιες προϋποθέσεις πρέπει να θεωρείται η διαχείριση «συνήθης»,
όπως ορίζεται στα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων, κατά την
έννοια της οδηγίας 2004/35;

γ) Ποιο χρονικό κριτήριο ισχύει αναφορικά με το ερώτημα εάν μια διαχείριση αντιστοιχεί σε εκείνη που γινόταν προηγουμένως από τους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκμετάλλευσης, κατά την έννοια της οδηγίας 2004/35;

δ) Η απάντηση στο ερώτημα εάν μια διαχείριση αντιστοιχεί σε εκείνη που γινόταν προηγουμένως από τους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκμετάλλευσης, κατά την έννοια της οδηγίας 2004/35, καθορίζεται ανεξάρτητα από τα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων;

2. Αποτελεί μια δραστηριότητα η οποία ασκείται βάσει νομοθετικής μεταβίβασης αρμοδιοτήτων προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος «επαγγελματική δραστηριότητα», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2004/35;

Σ κ ε π τ ι κ ό :

I

- 1 Η προσφεύγουσα, αναγνωρισμένη περιβαλλοντική οργάνωση, ζητεί από την καθής τη λήψη μέτρων αποκατάστασης κατά της προσεπικληθείσας, σύμφωνα με τον Umweltschadensgesetz (νόμο περί πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας [USchadG]), ο οποίος εκδόθηκε για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας [πρωτ. σελ. 4] 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας. Στην προσεπικληθείσα προσάπτεται ότι μέσω της λειτουργίας σταθμού αντλήσεως προκάλεσε περιβαλλοντικές βλάβες σε βάρος του είδους πτηνού μαυρογάρου στο χερσόνησο Eiderstedt στο Schleswig-Holstein.
- 2 Από τα περίπου 30 000 εκτάρια της συνολικής εκτάσεως της χερσονήσου Eiderstedt αναγνωρίστηκαν κατά τα έτη 2006 και 2009 συνολικά περίπου 7 000 εκτάρια ως ειδική ζώνη προστασίας των πτηνών (DE 1618-404), μεταξύ άλλων διότι εκεί διαβιούν μαυρογάρουνα. Σύμφωνα με το διαχειριστικό σχέδιο, η ειδική ζώνη προστασίας των πτηνών χρησιμοποιείται σε μεγάλη κλίμακα παραδοσιακά κυρίως ως βοσκότοπος και εξακολουθεί να αποτελεί ιδίως λόγω του μεγέθους της τον σημαντικότερο τόπο αναπαραγωγής των μαυρογάρων στο Schleswig-Holstein.
- 3 Η χερσόνησος Eiderstedt χρήζει αποστραγγίσεως τόσο για τον πληθυσμό όσο και για τη γεωργική χρήση. Η αποστράγγιση πραγματοποιείται μέσω των επονομαζόμενων αυλακιών που εκτείνονται σε συνολικό μήκος περίπου 5 000 χιλιομέτρων και εκβάλλονται σε ένα δίκτυο ιλυοδόχων συνολικού μήκους 900 χιλιομέτρων. Τα αυλάκια συντηρούνται από τους εκάστοτε χρήστες των παρακείμενων εκτάσεων, ενώ την υποχρέωση της συντηρήσεως των ιλυοδόχων ως υδάτινων λεκανών για την αποφυγή πλημμύρων υπέχουν συνολικά 17 ενώσεις διαχειρίσεως υδάτων και εδάφους που εδρεύουν στην Eiderstedt.

- 4 Η προσεπικληθείσα Deich- und Hauptsiehlverband Eiderstedt αποτελεί ένωση διαχείρισεως υδάτων και εδάφους με τη μορφή οργανισμού δημοσίου δικαίου και είναι επικεφαλής των 17 ενώσεων διαχείρισεως υδάτων και εδάφους που εδρεύουν στην Eiderstedt. Στα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί νομοθετικά περιλαμβάνεται η διατήρηση των επιφανειακών υδάτων ως δημοσίου δικαίου υποχρέωση. Σε εκπλήρωση της υποχρεώσεώς της αυτής λειτουργεί, μεταξύ άλλων, τον σταθμό αντλήσεως Adamsiel. Ο εν λόγω σταθμός αποστραγγίζει τη συνολική περιοχή που καλύπτεται από τις ενώσεις, μέσω μιας αντλίας που τίθεται αυτόματα σε λειτουργία όταν η στάθμη φτάσει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο. Η διαδικασία της αντλήσεως που τίθεται σε λειτουργία επενεργεί κατά τρόπον ώστε το επίπεδο του νερού να μειώνεται ξανά.
- 5 Το Verwaltungsgericht (διοικητικό δικαστήριο) απέρριψε την προσφυγή που άσκησε η προσφεύγουσα μετά την ανεπιτυχή αίτησή της για τη λήψη μέτρων περιορισμού της ζημίας και αποκαταστάσεως [πρωτ. σελ. 5]. Μετά από έφεση της προσφεύγουσας το Oberverwaltungsgericht (ανώτερο διοικητικό δικαστήριο) ακύρωσε την απόφαση του Verwaltungsgericht (διοικητικού δικαστηρίου) και υποχρέωσε την καθής να επιληφθεί (εκ νέου) λαμβάνοντας υπόψη τη νομική εκτίμηση του δικαστηρίου. Έκρινε ότι το προστατευόμενο είδος μαυρογλάρονο και ο φυσικός του οικότοπος υπέστησαν βλάβη υπό την έννοια του νόμου περί προλήψεως και αποκαταστάσεως περιβαλλοντικής ζημίας (Umweltschadensgesetz) εξαιτίας της λειτουργίας του σταθμού αντλήσεως της προσεπικληθείσας. Δεδομένου ότι η δραστηριότητα της προσεπικληθείσας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως χρήση του εδάφους για γεωργικούς σκοπούς, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι δεν υφίστανται σημαντικές επιπτώσεις για τον λόγο ότι πρόκειται για συνήθη διαχείριση. Το Oberverwaltungsgericht (ανώτερο διοικητικό δικαστήριο) έκρινε επίσης ότι η προσεπικληθείσα ασκεί με τον σταθμό αντλήσεως της επαγγελματική δραστηριότητα, ακόμη και αν αυτή στηρίζεται σε μια δημοσίου δικαίου υποχρέωσή της. Μεταξύ της προγενέστερης και μεταγενέστερης της 30ής Απριλίου 2007 αμετάβλητης λειτουργίας του σταθμού αντλήσεως και της περιβαλλοντικής ζημίας υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια. Αν ο σταθμός αντλήσεως δεν λειτουργεί, δεν υπάρχει ροή νερού από το σύστημα των αυλακιών. Η προσεπικληθείσα έχει υπαιτιότητα για τη συμμετοχή της στην πρόκληση της περιβαλλοντικής ζημίας. Ωστόσο, ο δικαστής δεν διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία ώστε να κρίνει ότι επιβάλλεται υποχρέωση. Τούτο διότι η καθής διαθέτει διακριτική ευχέρεια κατά την επιλογή του υπεύθυνου, του χρονικού σημείου, καθώς και του περιεχομένου των μέτρων που πρέπει να ληφθούν.
- 6 Η καθής και η προσεπικληθείσα επιδιώκουν με τις αναρρέσεις τους την επαναφορά της πρωτόδικης αποφάσεως.

II

- 7 Η δίκη πρέπει να ανασταλεί. Πρέπει να ληφθεί προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο) ως προς τα

διατυπωθέντα στο διατακτικό της παρούσας αποφάσεως ερωτήματα (άρθρο 267 ΣΛΕΕ).

- 8 1. Οι κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης βρίσκονται στο άρθρο 2, σημείο 7, καθώς και στο παράρτημα I, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (ΕΕ L143 σ. 56). **[πρωτ. σελ. 6]**
- 9 2. Οι κρίσιμες διατάξεις του εθνικού δικαίου για το πρώτο προδικαστικό ερώτημα βρίσκονται στο άρθρο 19, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, σημείο 2, καθώς και συμπληρωματικά στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του νόμου περί προστασίας της φύσεως και διατήρησης του τοπίου (Bundesnaturschutzgesetz – BNatSchG) της 29ης Ιουλίου 2009 (BGBl. I σ. 2542), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του νόμου της 15ης Σεπτεμβρίου 2017 (BGBl. I σ. 3434) (α). Οι κρίσιμες διατάξεις του εθνικού δικαίου για το δεύτερο προδικαστικό ζήτημα βρίσκονται στο άρθρο 2, σημείο 4, του νόμου περί πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας (Umweltschadensgesetz – USchadG) της 10ης Μαΐου 2007 (BGBl. I σ. 666), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του νόμου της 4ης Αυγούστου 2016 (BGBl. I σ. 1972), στο άρθρο 39, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, και στο άρθρο 40, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ομοσπονδιακού νόμου περί διαχείρισης των υδάτων (Wasserhaushaltsgesetz – WHG) της 31ης Ιουλίου 2009 (BGBl. I σ. 2585), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του νόμου της 4ης Δεκεμβρίου 2018 (BGBl. I σ. 2254), καθώς και στο άρθρο 38, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, του νόμου περί υδάτων του ομόσπονδου κράτους Schleswig Holstein (Landeswassergesetz – WasG SH) της 11ης Φεβρουαρίου 2008 (GVObI. SH σ. 91), όπως έχει τροποποιηθεί από τον νόμο της 13ης Δεκεμβρίου 2018 (GVObI. SH σ. 773)(β).

α) Το άρθρο 19, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, σημείο 2, του BNatSchG ορίζει ότι:

Δεν υπάρχει κατά κανόνα σημαντική ζημία στις περιπτώσεις αρνητικών διακυμάνσεων οφειλόμενων σε φυσικά αίτια ή σε παρέμβαση σχετική με τη συνήθη διαχείριση των τοποθεσιών, όπως ορίζεται στα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων ή όπως διεξαγόταν προηγουμένως από τους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκμετάλλευσης.

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του BNatSchG ορίζει ότι:

Εκτός των απαιτήσεων που προκύπτουν από τις ισχύουσες για τη γεωργία διατάξεις και από το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Bundes-Bodenschutzgesetz (ομοσπονδιακού νόμου περί προστασίας του εδάφους) πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερα οι ακόλουθες αρχές της ορθής γεωργικής πρακτικής:

1. η διαχείριση πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες και πρέπει να διασφαλίζεται η αειφόρος γονιμότητα και η μακροπρόθεσμη χρήση των εκτάσεων·
2. η φυσική διαμόρφωση των εκτάσεων (έδαφος, νερό, χλωρίδα, πανίδα) δεν πρέπει να θίγεται πέρα από το αναγκαίο για τον σκοπό μιας [πρωτ. σελ. 7] βιώσιμης αποδόσεως μέτρο·
3. τα απαραίτητα για τη δικτύωση των βιοτόπων στοιχεία του τοπίου πρέπει να διατηρούνται και κατά το δυνατόν να αυξάνονται·
4. η εκτροφή των ζώων πρέπει να τελεί σε εξισορροπημένη σχέση προς την καλλιέργεια και πρέπει να αποφεύγονται οι επιβλαβείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις·
5. σε απειλούμενες από διάβρωση πλαγιές, σε πλημμυρισμένες περιοχές, σε σημεία με υψηλό επίπεδο νερού επί του εδάφους καθώς και σε ελώδεις περιοχές πρέπει να αποφεύγεται η μετατροπή των βοσκότοπων σε γεωργικές εκτάσεις·
6. η χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ειδικές διατάξεις της γεωργικής νομοθεσίας· πρέπει να τηρούνται έγγραφα σχετικά με τη χρήση λιπασμάτων σύμφωνα με το άρθρο 10 της κανονιστικής απόφασης περί λιπασμάτων της 26ης Μαΐου 2017 (BGBl. I σ. 1305), όπως εκάστοτε ισχύει, καθώς και έγγραφα σχετικά με τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με το άρθρο 67, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 1).

β) Το άρθρο 2, σημείο 4, του USchadG ορίζει:

επαγγελματική δραστηριότητα : οποιαδήποτε δραστηριότητα που ασκείται στο πλαίσιο οικονομικής δραστηριότητας ή επιχείρησης, ανεξαρτήτως εάν αυτή είναι ιδιωτική ή δημόσια, κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα.

Το άρθρο 39, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του WHG ορίζει:

Η συντήρηση των επιφανειακών υδάτων περιλαμβάνει τη φροντίδα και την ανάπτυξή τους ως δημοσίου δικαίου υποχρέωση (υποχρέωση συντηρήσεως).

Το άρθρο 40, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του WHG ορίζει:

Η συντήρηση των επιφανειακών υδάτων βαρύνει τους ιδιοκτήτες των υδάτων, στο βαθμό που δεν αποτελεί σύμφωνα με τη νομοθεσία των

ομόσπονδων κρατών υποχρέωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, των ενώσεων διαχειρίσεως υδάτων και εδάφους, των δημοτικών οργανισμών ή λοιπών οργανισμών δημοσίου δικαίου. [πρωτ. σελ. 8]

Το άρθρο 38, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, του WasG SH ορίζει:

Εκτός όσων αναφέρονται στο άρθρο 39, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του WHG μέτρα, η συντήρηση των υδάτων περιλαμβάνει επίσης ειδικότερα τη διατήρηση και τη διασφάλιση μιας κανονικής ροής των υδάτων.

III

- 10 Τα ερωτήματα είναι καθοριστικά για την έκβαση της διαφοράς. Ανάλογα με την απάντηση που θα δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα είτε οι αναίρεσεις θα γίνουν δεκτές για νομικούς λόγους είτε η υπόθεση θα πρέπει να αναπεμφθεί στο Oberverwaltungsgericht (ανώτερο διοικητικό δικαστήριο) ως δικαστήριο ουσίας για να αποφανθεί εκ νέου.
- 11 1. Ο Umweltschadengesetz (νόμος περί προλήψεως και αποκαταστάσεως περιβαλλοντικής ζημίας [USchadG]) και η οδηγία 2004/35 εφαρμόζονται *ratione temporis*, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, του USchadG και το άρθρο 17 της οδηγίας 2004/35, αντιστοίχως. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από το άρθρο 17, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 30 της εν λόγω οδηγίας, προκύπτει ότι η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή στις ζημίες που προκλήθηκαν από εκπομπή, συμβάν ή ατύχημα σύγχρονο ή μεταγενέστερο της 30ής Απριλίου 2007, εφόσον οι ζημίες αυτές οφείλονται είτε σε δραστηριότητες που ασκήθηκαν κατά το ίδιο χρονικό διάστημα είτε σε προγενέστερες της ως άνω ημερομηνίας δραστηριότητες, οι οποίες, όμως, δεν είχαν ολοκληρωθεί προ της ημερομηνίας αυτής (ΔΕΕ, απόφαση της 1ης Ιουνίου 2017 – C-529/15 [ECLI:EU:C:2017:419] – σκέψη 22 με αναφορά στη ΔΕΕ, απόφαση της 4ης Μαρτίου 2015 – C-534/13 [ECLI:EU:C:2015:13] – σκέψη 44· πρβλ. επίσης ΔΕΕ, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2010 – C-378/08 [ECLI:EU:C:2010:126], Raffinerie Mediterranee κ.λπ. – σκέψη 41). Εν προκειμένω προβάλλεται ως αιτία για τις προκληθείσες ζημίες η λειτουργία σταθμού αντλήσεως από την προσεπικληθείσα, η οποία λειτουργία έχει παραμείνει αμετάβλητη πριν και μετά από την 30ή Απριλίου 2007, όπως διαπιστώθηκε και από το δικαστήριο. Η λειτουργία αυτή αποτελεί επομένως μια δραστηριότητα η οποία ασκούνταν (επίσης) και μετά την 30ή Απριλίου 2007. Παράλληλα πρόκειται για ζημίες που έχουν προκληθεί από συμβάντα. Ως τέτοια συμβάντα θεωρούνται οι διαδικασίες αντλήσεως που τίθενται αυτόματα σε λειτουργία όταν η στάθμη φτάσει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο, οι οποίες μειώνουν το επίπεδο του νερού.
- 12 2. Δεν υφίστανται άλλες διατάξεις του εθνικού δικαίου υπερέχουσες έναντι του Umweltschadengesetz (νόμου περί προλήψεως και αποκαταστάσεως περιβαλλοντικής ζημίας) κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του νόμου αυτού. Οι σχετικές [πρωτ. σελ. 9] ιδίως ρυθμίσεις της

νομοθεσίας του ομόσπονδου κράτους έχουν πιο περιορισμένη εμβέλεια σε σχέση με τον Umweltschadensgesetz (νόμο περί προλήψεως και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας).

IV

13 Τα προδικαστικά ερωτήματα χρήζουν απαντήσεως από το Δικαστήριο, δεδομένου ότι δεν έχουν αποσαφηνιστεί μέσω της νομολογίας του, ούτε η απάντηση σε αυτά είναι προφανής.

14 Επί των επιμέρους προδικαστικών ερωτημάτων επισημαίνονται τα ακόλουθα:

15 1. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος:

α) Ερωτάται πώς ερμηνεύεται ο ορισμός «διαχείριση» κατά την έννοια του παραρτήματος I, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35. Όπως προκύπτει από το γράμμα της διατάξεως, ο ορισμός αυτός μπορεί να περιλαμβάνει έναν ευρύ κύκλο οικονομικών δραστηριοτήτων. Αντίθετα, το Oberverwaltungsgericht (άνωτερο διοικητικό δικαστήριο) δέχθηκε μια στενή ερμηνεία του ορισμού και εξέλαβε ως «διαχείριση» μόνον τη γεωργική δραστηριότητα υπό την έννοια της χρήσεως του εδάφους για γεωργικούς σκοπούς. Το δικάζον τμήμα κρίνει ότι, εν πάση περιπτώσει, η λειτουργία ενός σταθμού αντλήσεως, ο οποίος – όπως εδώ – χρησιμοποιείται για την απαραίτητη άρδευση και αποστράγγιση γεωργικών εκτάσεων, εμπίπτει στον ορισμό της «διαχείρισης» λόγω της αδιάσπαστης σχέσεως με τη χρήση του εδάφους για γεωργικούς σκοπούς.

16 β) Περαιτέρω, χρήζει διευκρίνσεως υπό ποιες προϋποθέσεις η διαχείριση θεωρείται «συνήθης», κατά την έννοια του παραρτήματος I, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35, όπως ορίζεται στα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να τεθούν κατά προτεραιότητα ειδικά καθοριζόμενα για την περιοχή κριτήρια που να προκύπτουν από τις αναφερόμενες πηγές ή βάσει ενός υπάρχοντος διαχειριστικού σχεδίου. Συμπληρωματικά προς τα υπάρχοντα σχετικά με την περιοχή έγγραφα μπορούν κατά τη θέσπιση των κριτηρίων να λαμβάνονται υπόψη και γενικές, νομοθετικά οριζόμενες αρχές. Για την άμεση χρήση του εδάφους για γεωργικούς σκοπούς λαμβάνονται υπόψη, ως εκ τούτου, οι αρχές της ορθής επαγγελματικής πρακτικής, οι οποίες στο γερμανικό δίκαιο προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του BNatSchG. **[πρωτ. σελ. 10]**

17 γ) Χρήζει επίσης διευκρίνσεως πώς ερμηνεύεται από χρονικής απόψεως η «διαχείριση όπως διεξαγόταν προηγουμένως» από τους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκμετάλλευσης κατά την έννοια του παραρτήματος I, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι θεωρείται ότι αποτελεί «διαχείριση όπως διεξαγόταν προηγουμένως» κάθε διαχείριση που υπερβαίνει μια συγκεκριμένη διάρκεια και ασκούνται πριν από την ημερομηνία που μνημονεύεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/35, ήτοι την 30ή Απριλίου 2007. Θα μπορούσε όμως επίσης να υποστηριχθεί ότι δεν πρέπει να

λαμβάνεται υπόψη κάθε τρόπος διαχείρισεως που έλαβε χώρα οποτεδήποτε στο παρελθόν, αλλά να απαιτείται να ασκούνταν πράγματι ακόμη κατά την 30ή Απριλίου 2007.

- 18 δ) Από το γράμμα του παραρτήματος I, [τρίτο] εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 2004/35, δεν προκύπτει με σαφήνεια αν η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον πρόκειται για διαχείριση «όπως εκείνη που διεξαγόταν προηγουμένως από τους ιδιοκτήτες ή φορείς εκμετάλλευσης» πρέπει να δίδεται ανεξάρτητα από τα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων. Το τμήμα κρίνει ωστόσο ότι το γράμμα της διατάξεως συνηγορεί υπέρ αυτής της ερμηνείας. Η ρύθμιση θα μπορούσε τότε να χρησιμεύει ως ρύθμιση επικουρικού χαρακτήρα υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση που δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία στα μητρώα οικοτόπων ή τα έγγραφα στόχων, λαμβάνεται υπόψη για τη θέσπιση των κριτηρίων η πραγματική κατάσταση.

- 19 2. Επί του δεύτερου ερωτήματος:

Το ερώτημα επίσης κατά πόσον μια δραστηριότητα η οποία βάσει νομοθετικής μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων ασκείται προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος αποτελεί «επαγγελματική δραστηριότητα», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2004/35, δεν έχει αποσαφηνιστεί μέσω της νομολογίας του Δικαστηρίου, ούτε η απάντηση είναι προφανής. Από το γράμμα του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2004/35 προκύπτει μεν ότι ο χαρακτηρισμός μιας δραστηριότητας ως «επαγγελματικής δραστηριότητας» δεν εξαρτάται από την ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου οργανωτική μορφή ούτε από την επιδίωξη κερδοσκοπικού σκοπού. Πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί κατά πόσον μια δραστηριότητα η οποία βάσει νομοθετικής μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων ασκείται προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος αποτελεί «οικονομική δραστηριότητα» ή «επιχείρηση», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2004/35. Κατά την κρίση του δικάζοντος τμήματος, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το ζευγάρι των ορισμών «οικονομική δραστηριότητα» και «επιχείρηση» πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι μια περιλαμβανόμενη στους ορισμούς αυτούς [πρωτ. σελ. 11] δραστηριότητα πρέπει να έχει αποδεδειγμένα σχέση με την αγορά ή ανταγωνιστικό χαρακτήρα. Δεν υφίσταται τέτοια σχέση με αγορά ή ανταγωνιστικός χαρακτήρας στην περίπτωση δραστηριότητας που ασκείται βάσει νομοθετικής μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι εν προκειμένω η συντήρηση επιφανειακών υδάτων από ένωση διαχείρισεως υδάτων και εδάφους, συμπεριλαμβανομένης της διατηρήσεως και διασφαλίσεως μια κανονικής ροής των υδάτων (πρβλ. άρθρο 39, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, άρθρο 40, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του WHG, άρθρο 38, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, αριθ. 1, του WasG SH), κατά την εκτέλεση της οποίας ο φορέας της υποχρεώσεως δεν έχει επιπροσθέτως τη δυνατότητα να αποφύγει την εκπλήρωση του καθήκοντος αυτού που του έχει ανατεθεί νομοθετικά.

[παραλειπόμενα]